

VIDEN & DEMOKRATI

V&D-barometeret:
*Befolkningens forhold til
videnskab*

TrygFonden

TEKNOLOGIRÅDET
DANISH BOARD OF TECHNOLOGY

Indhold:

1. Indledning	4
2. Interesse i videnskab	6
3. Adgang til videnskab	13
4. Anvendelse af videnskab	21
5. Tillid og holdning til videnskab	27
6. Metode og datagrundlag	32

Viden & Demokrati-barometeret 2023
Befolkningens forhold til videnskab

November 2023

TrygFonden

1. Indledning

Viden & Demokrati-barometeret kortlægger den danske befolknings forhold til videnskab. Barometeret bygger på en spørgeskemaundersøgelse udført i april-maj 2023 med et repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

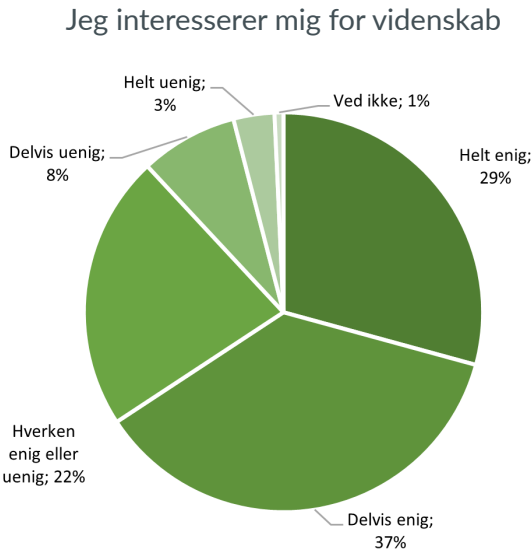
Projektet Viden & Demokrati er et samarbejde mellem Teknologirådet og Trygfonden, som har til formål at understøtte befolkningens aktive deltagelse i demokratiet gennem bedre og mere lige adgang til forskningsbaseret viden.

Barometeret viser, at den danske befolkning generelt set:

- Har en stor interesse i videnskab, men interessen varierer på tværs af uddannelse og køn.
- Har stor tillid til forskere.
- Støtter op om videnskab og ser gerne, at videnskab spiller en større rolle i offentligheden.
- Ser videnskab som en hjælp i hverdagen.
- Har forholdsvis let adgang til videnskab, som dog varierer på tværs af uddannelse.
- Tilgår viden om videnskab fra forskellige kilder, som varierer i stor grad på tværs af aldersgrupper.

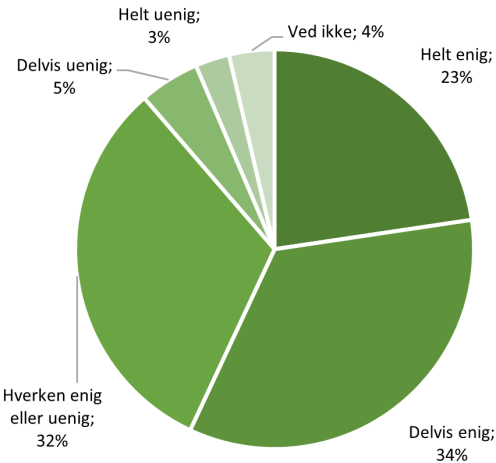
2. Interesse i videnskab

Den danske befolkning er overordnet set interesseret i videnskab. Således er 66 pct. af de adspurgte enten helt eller delvis enige i udsagnet: "Jeg interesserer mig for videnskab" (figur 1). Samme interesse afspejler sig i svarene fra de 57 pct., der er helt eller delvis enige i udsagnet: "Jeg vil gerne vide mere om videnskab" (figur 2). En femtedel af danskerne søger ofte aktivt viden om videnskab (tabel 1).

Figur 1

Jeg vil gerne vide mere om videnskab

Figur 2

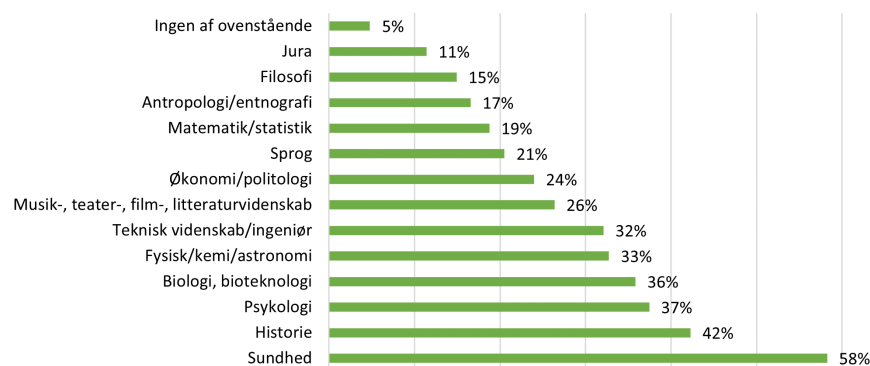
Befolkningen aktive søgen efter viden om videnskab

Ofte	20%
Nogle gange	45%
Sjældent	27%
Aldrig	7%
Ved ikke	2%

Tabel 1

Kigger man nærmere på, hvilken type videnskab befolkningen interesserer sig for, så er det sundhed, historie og psykologi, der topper listen (figur 3) og interessen for sundhed er væsentligt højere end interessen for de øvrige videnskaber. Fem pct. svarer, at der ikke er nogen af videnskaberne, de interesserer sig for.

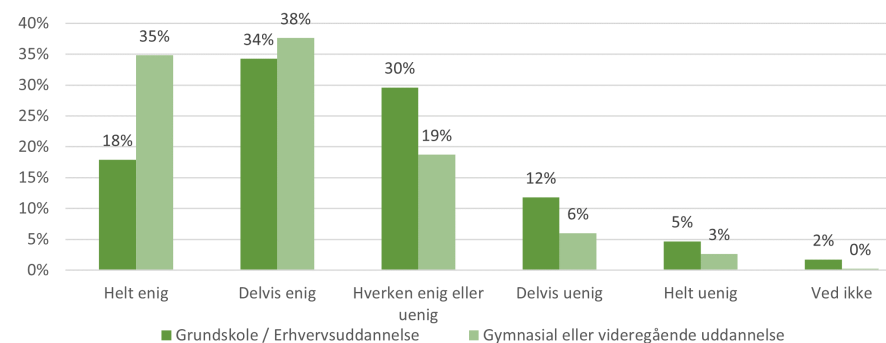
Hvilken slags videnskab interesserer du dig for?

Figur 3 - Mulighed for flere svar.

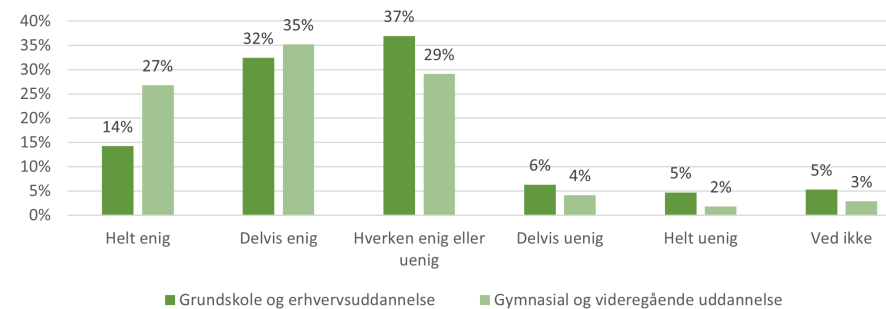
Selvom befolkningen overordnet set er interesseret i videnskab, er der forskelle mellem grupper. Der er således tendens til, at folk med gymnasiale og videregående uddannelser udtrykker mere interesse for videnskab end folk med grundskole- og erhvervsuddannelser (figur 4).

Jeg interesserer mig for videnskab

Figur 4 - Forskellene for kategorierne "helt enig", "hverken enig eller uenig", "delvis uenig" og "ved ikke" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Jeg vil gerne vide mere om videnskab

Figur 5 - Forskellene for kategorierne "helt enig", "hverken enig eller uenig", "helt uenig" og "ved ikke" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Samme tendens gælder for ønsket om at ville vide mere om videnskab (figur 5) samt den aktive søgen efter viden om videnskab (tabel 2).

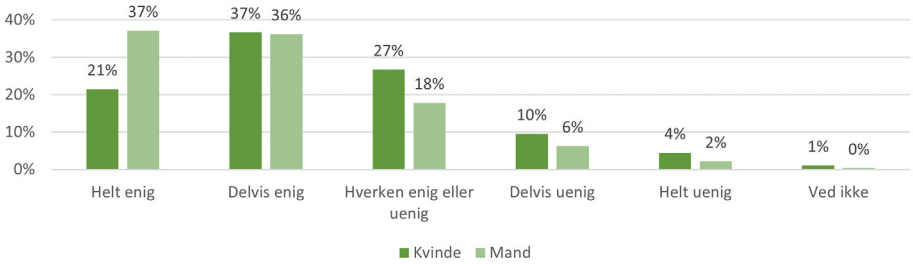
Befolkningens aktive søgen efter viden om videnskab

	Grundskole og erhvervsuddannelse	Gymnasial og videregående uddannelse
Oft	12%	24%
Nogle gange	40%	47%
Sjældent	33%	24%
Aldrig	12 %	4%
Ved ikke	3%	1%

Tabel 2 – Forskellene for alle kategorier undtagen "ved ikke" er statistisk signifikante (p<0,05).

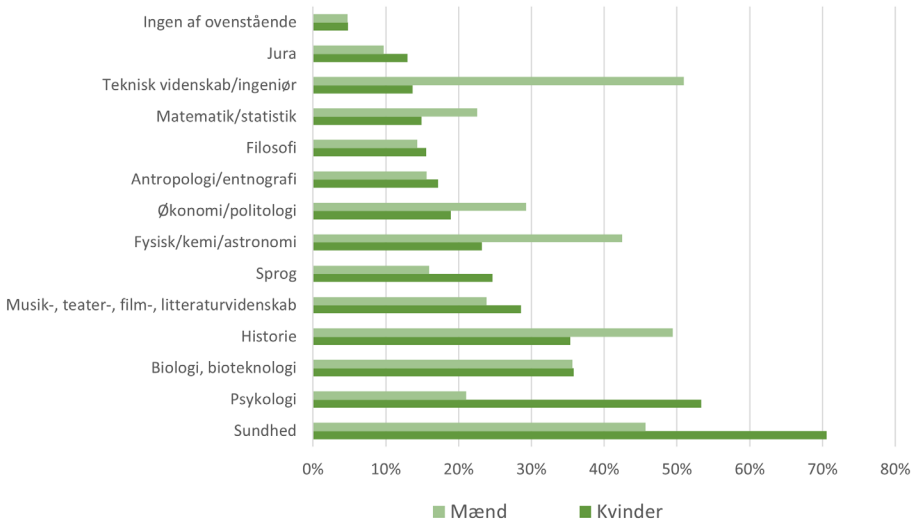
Bryder man tallene op i køn viser det sig, at mændene angiver, at de er mere interesserede i videnskab, end kvinderne (figur 6). Derudover er der store forskelle i, hvilken slags videnskab de to grupper interesserer sig for (figur 7), hvor mændene interesserer sig mest for tekniske videnskaber, fysik, kemi og astronomi, og kvinderne interesserer sig mest for sundhed og psykologi.

Jeg interesserer mig for videnskab

Figur 6 – Forskellene for kategorierne "helt enig", "hverken enig eller uenig", "delvis uenig" og "helt uenig" er statistisk signifikante (p< 0,05).

Hvilken type videnskab interesserer du dig for?

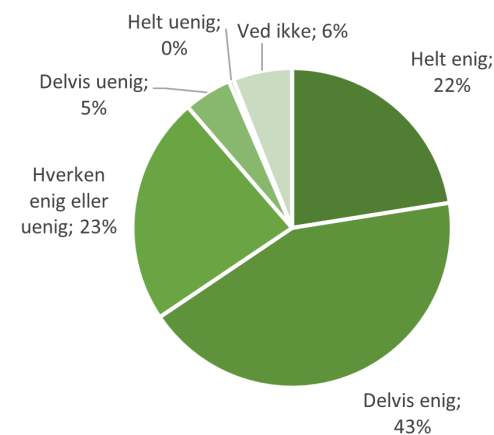

Figur 7 – Kun forskellene for kategorierne "Biologi, bioteknologi", "Jura", "Filosofi", "Musik-, teater-, film-, litteraturvidenskab" og "ingen af ovenstående" er ikke statistisk signifikante (p<0,05). Mulighed for flere svar.

3. Adgang til videnskab

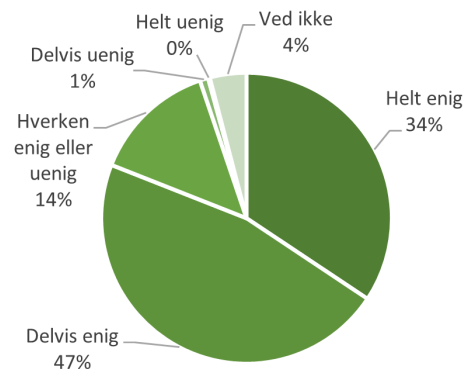
Ligesom befolkningen overordnet er interesseret i videnskab, mener de også, at det overordnet set er let at få adgang til videnskabelig viden. Det er således 65 pct. af danskerne, der er helt eller delvis enige i, at det er let at få adgang til videnskabelig viden (figur 8), og 70 pct., der er helt eller delvist enige i, at de har mulighed for at finde den viden, de har behov for at kende til (figur 9).

Videnskabelig viden er let at få adgang til

Figur 8

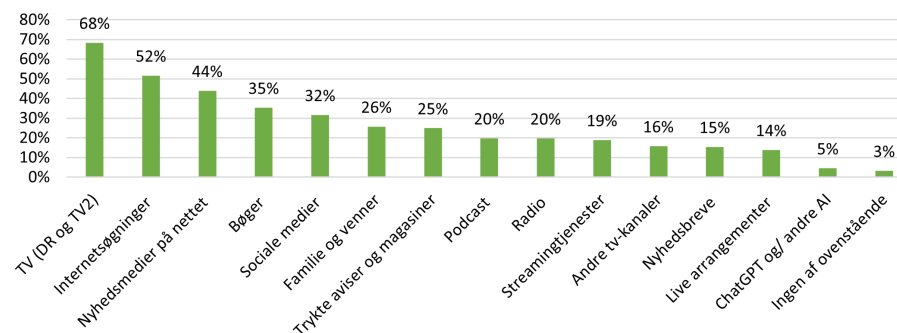
Jeg har mulighed for at finde den videnskabelige viden, jeg har behov for at kende til

Figur 9

Kigger man på, hvor folk får den viden fra, er de store broadcastmedier DR og TV2 (flowtv og streaming) ligesom i starten af årtusindet den primære kilde (figur 10). Samtidig har internetbaserede tjenester fået en betydelig større rolle i form af aktive søgninger, nyhedsmedier på nettet, sociale medier, podcasts, streaming og generative AI-tjenester.

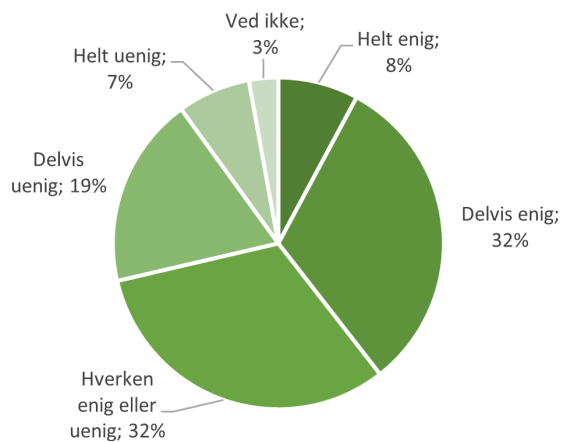
Hvilke(n) kanaler får du primært din viden om videnskab fra?

Figur 10 - Mulighed for flere svar.

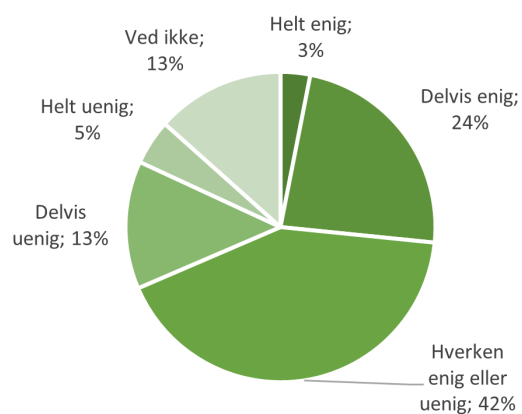
Selvom flertallet af befolkningen mener, at det er relativt let at få adgang til viden om videnskab, er der alligevel 40 pct., der er helt eller delvist enige i, at de jævnligt ikke forstår, hvad forskere siger (figur 11), og kun 27 pct., der er helt eller delvist enige i, at medierne tager hensyn til deres behov for viden, når de fortæller om videnskab (figur 12).

Det sker jævnligt at jeg ikke forstår hvad forskere siger

Figur 11

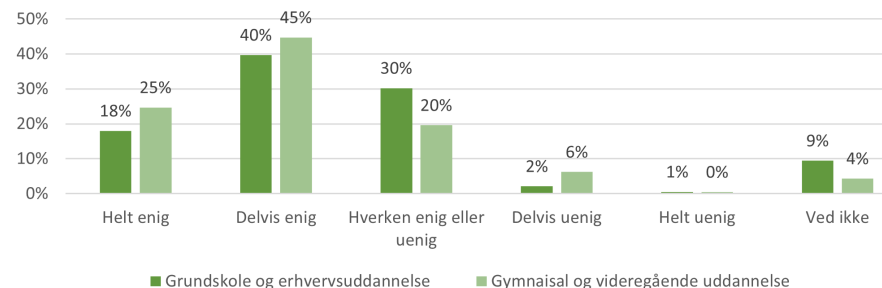
Jeg oplever at medier tager hensyn til mit behov for viden, når de fortæller om videnskab

Figur 12

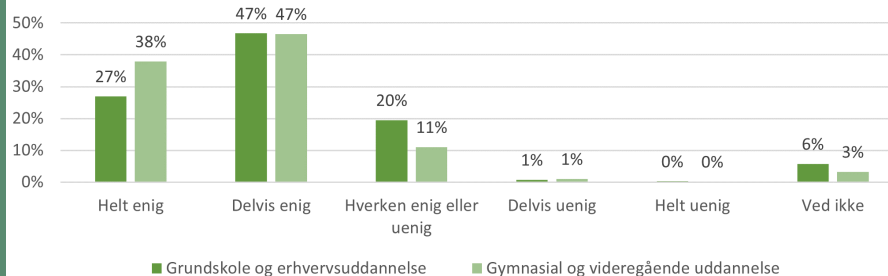
Derudover varierer befolkningens oplevelse af, hvorvidt videnskaben er tilgængelig, på tværs af uddannelsesniveau. Der er således en tendens til, at folk med gymnasiale- og videregående uddannelser mener, de har lettere adgang til videnskabelig viden end folk med grundskole- og erhvervsuddannelser (figur 13). De mener også, at de i højere grad kan finde den videnskabelige viden, de har behov for at kende til, og de er i lavere grad enige i, at de jævnligt ikke forstår, hvad forskere siger (figur 14-15).

Videnskabelig viden er let at få adgang til

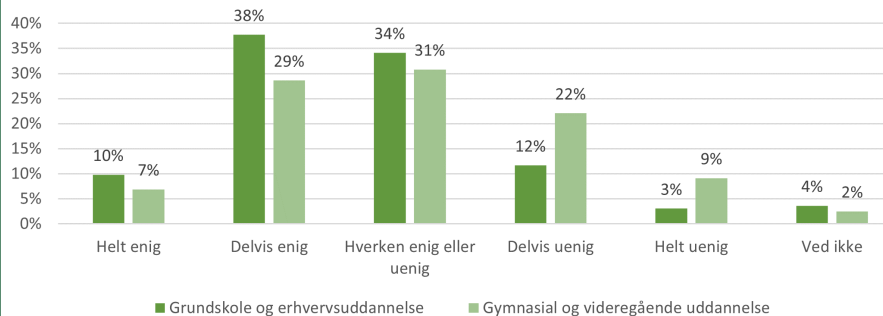
Figur 13 – Forskellene for kategorierne "helt enig", "hverken enig eller uenig", "delvis uenig" og "ved ikke" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Jeg har mulighed for at finde den videnskabelige viden, jeg har behov for at kende til

Figur 14 – Forskellene for kategorierne "helt enig", "hverken enig eller uenig" og "ved ikke" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

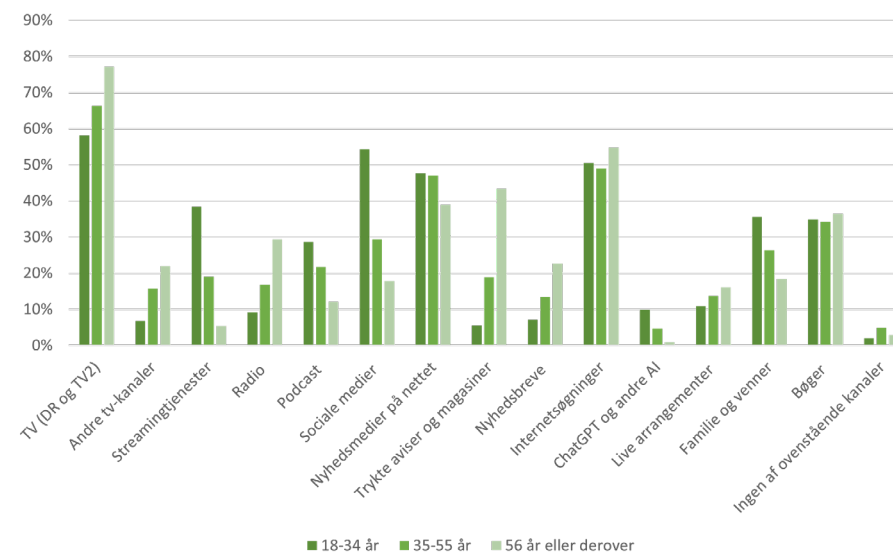
Det sker jævnligt, at jeg ikke forstår hvad forskere siger, når de udtaler sig

Figur 15 – Forskellene for kategorierne "delvis enig", "delvis uenig" og "helt uenig" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Bryder man tallene for, hvor folk får deres viden om videnskab fra, op i aldersgrupper, er forskellene store (figur 16). Respondenter over 56 år får i højere grad deres viden fra mere traditionelle kanaler som TV, radio, trykte aviser og magasiner samt nyhedsbreve, mens danskerne fra 18-34 år i højere grad får deres viden fra nyere (online) kanaler som streamingtjenester, podcasts, sociale medier samt søgemaskiner og chatbots som Google og ChatGPT. Det er dog værd at bemærke, at der også er en respondentgruppe i alderen, 18-34 år, der i højeste grad får deres viden fra familie og venner. Gruppen fra 35-55 år lægger sig i overvejende grad midt imellem de ældre og de yngre.

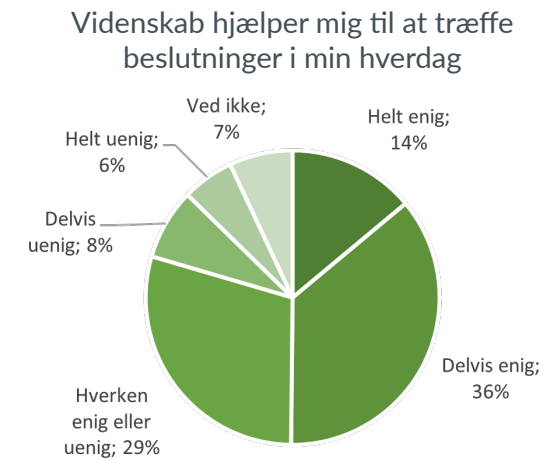
Hvilke(n) kanaler får du primært din viden om videnskab fra?

Figur 16 – Det er kun for kategorierne "nyhedsmedier", internetsøgninger", "live-arrangementer", "bøger", og "ingen af ovenstående", at der ikke findes signifikante forskelle ($p < 0,05$). Mulighed for flere svar.

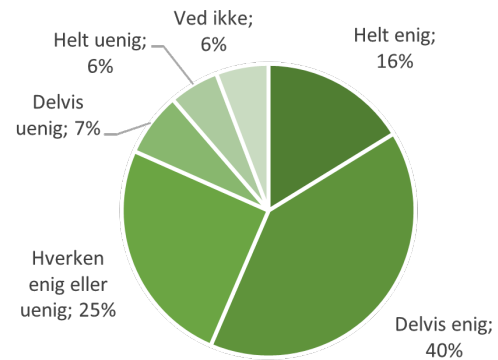
4. Anvendelse af videnskab

I lighed med at en stor andel af befolkningen interesserer sig for og har adgang til videnskabelig viden, er der også en stor andel, som til daglig drager nytte af videnskaben. 50 pct. er således helt eller delvis enige i, at videnskaben hjælper dem til at træffe beslutninger i hverdagen (figur 17), og 56 pct. er helt eller delvis enige i, at videnskaben hjælper dem til at danne holdninger om politik og samfund (figur 18).

Figur 17

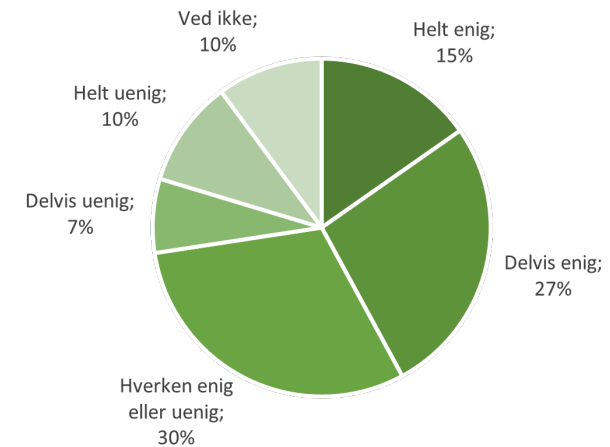
Videnskab hjælper mig til at danne holdninger om politik og samfund

Figur 18

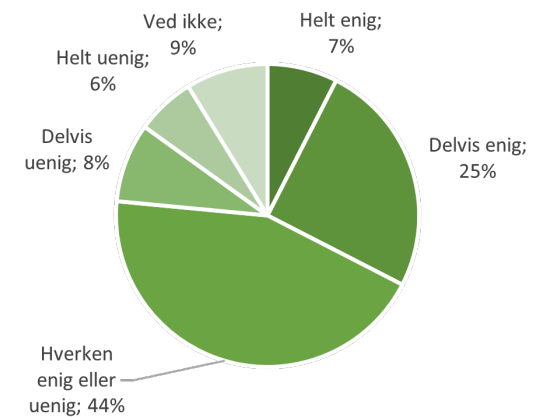
42 pct. er helt eller delvis enige i, at videnskaben hjælper dem i deres arbejde (figur 19) på trods af, at 88 pct. aldrig har arbejdet med forskning. Samtidig med at der er en stor andel af befolkningen for hvem, videnskaben spiller en rolle på den ene eller anden måde, så er der stadig 32 pct., som er helt eller delvis enige i, at videnskaben burde spille en større rolle i deres hverdag (figur 20).

Videnskab hjælper mig i mit arbejde

Figur 19

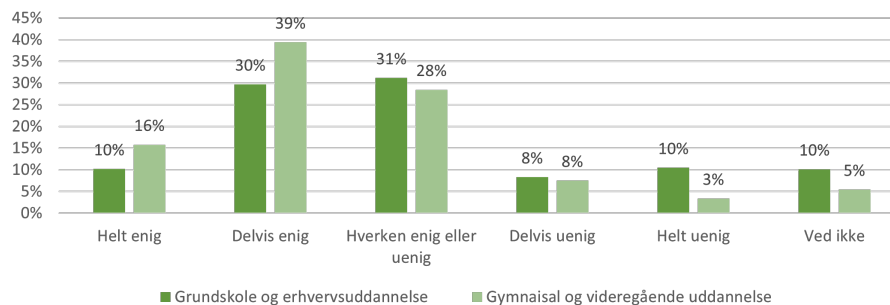
Videnskab burde spille en større rolle i min hverdag

Figur 20

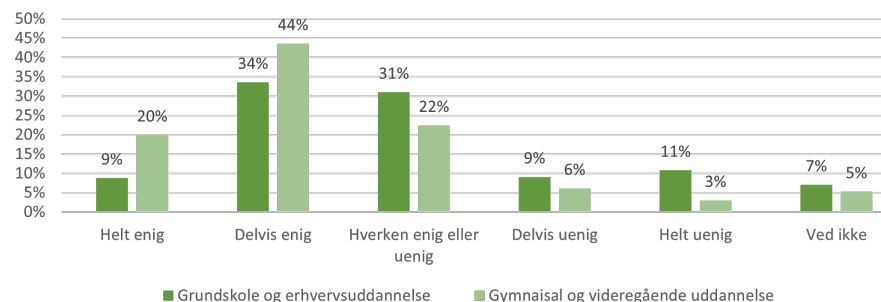
Men ligesom med folks interesse i og adgang til videnskab, er der også forskel på, hvilken rolle videnskab spiller på tværs af uddannelsesniveauer. Der er således tendens til, at folk med gymnasiale- og videregående uddannelser i højere grad mener, at videnskaben hjælper dem i deres hverdag, på arbejdet og til at danne holdninger om politik og samfund sammenlignet med dem, der har en grundskole- eller erhvervsuddannelse (figur 21-23).

Videnskab hjælper mig til at træffe beslutninger i min hverdag

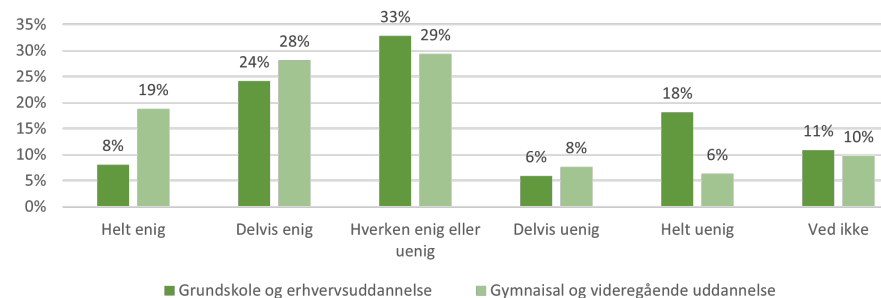
Figur 21 – Forskellene for kategorierne "helt enig", "delvis enig", "helt uenig" og "ved ikke" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Videnskab hjælper mig til at danne mine holdninger om politik og samfund

Figur 22 – Forskellene for kategorierne "helt enig", "delvis enig", "hverken enig eller uenig" og "helt uenig" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

Videnskab hjælper mig i mit arbejde

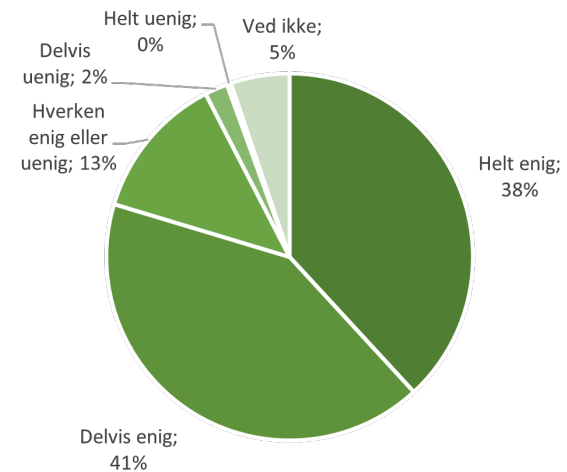
Figur 23 – Forskellene for kategorierne "helt enig" og "helt uenig" er statistisk signifikante ($p < 0,05$).

5. Holdning og tillid til videnskab

Kigger man på befolkningens holdning til videnskabens samfundsmæssige betydning, er der overordnet støtte og opbakning. Hele 79 pct. er helt eller delvis enige i, at videnskab har en positiv indvirkning på samfundet.

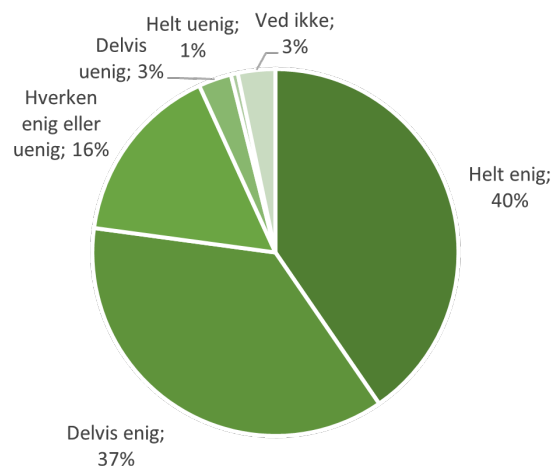
77 pct. er helt eller delvis enige i, at forskning bør støttes økonomisk af staten (figur 24-25). Derudover kunne folk også godt tænke sig, at videnskaben fik mere plads i den offentlige debat (figur 26-27). F.eks. er 67 pct. enige eller meget enige i, at forskere bør deltage mere i den offentlige debat.

Videnskab har en positiv indvirkning på samfundet

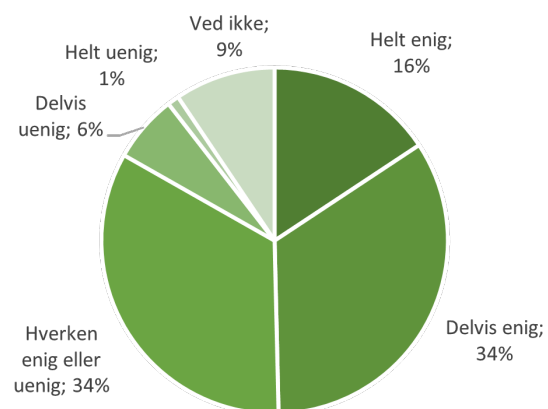
Figur 24

Forskning bør støttes økonomisk af staten

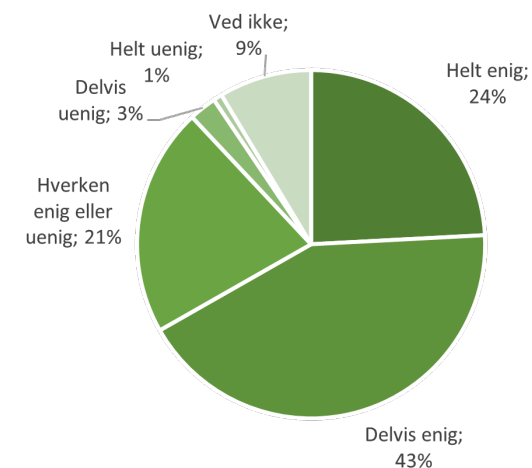
Figur 25

Videnskab fylder for lidt i den offentlige debat

Figur 26

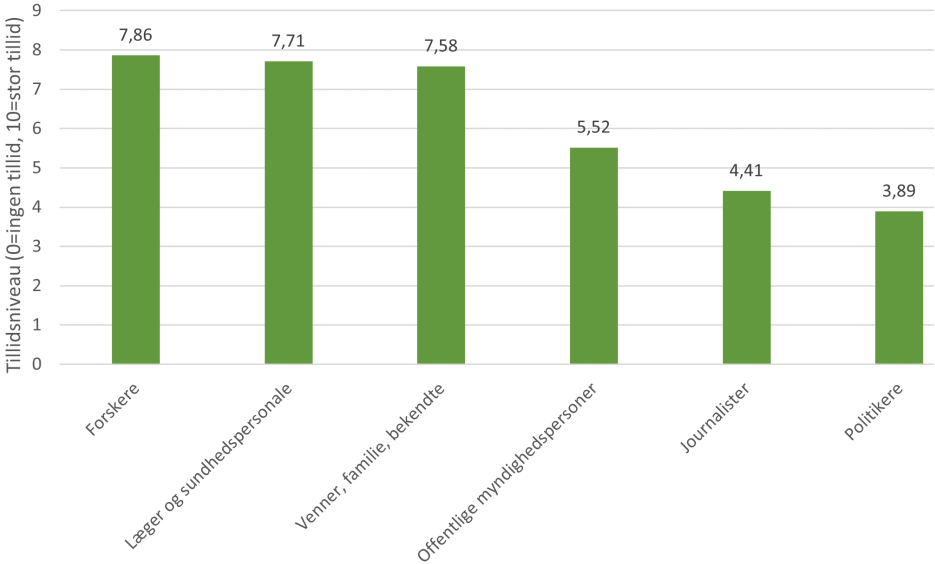
Forskere bør deltage mere i den offentlige debat

Figur 27

Udover den store støtte til videnskaben blandt befolkningen udtrykkes der også en stor tillid til forskere. Forskere er nemlig den gruppe ud af dem, undersøgelsen spurgte ind til, der nyder den største tillid (figur 28). På en skala fra 0-10, hvor 0 er ingen tillid og 10 er meget tillid, opnår forskere det højeste tillidsniveau med et vægtet gennemsnit på 8.86, tæt efterfulgt af "læger og sundhedspersonale" (8.71) og "venner, familie og bekendte" (8.58).

Hvor stor tillid har du til følgende grupper?

Figur 28

6. Metode og datagrundlag

Barometeret er baseret på en spørgeskemaundersøgelse foretaget af Epinion i april-maj 2023 blandt 1.101 personer via webpanel. Stikprøven udgør et repræsentativt udsnit af danskere over 18 år. Data er kvalitetssikret af Epinion. Personer, der gennemfører urealistisk hurtigt (speeders), og personer, der blot svarer i én kategori (flatliners), er frasorteret. Desuden er det ikke muligt for en respondent at besvare spørgeskemaet mere end én gang. Resultaterne præsenteres som procenttal, dvs. andele af befolkningen eller andele af de respektive undergrupper af befolkningen. I nogle tilfælde kan graferne summere til mere eller mindre end 100 pct., hvilket enten skyldes respondentens mulighed for at afgive flere svar ved det pågældende spørgsmål eller afrunding. Der er i undersøgelsen testet for signifikante forskelle mellem grupperne ved brug af chi i anden-test og et 95 pct. konfidensinterval. Efter data er indsamlet, er eventuelle mindre skævheder i forhold til at opnå en repræsentativ stikprøve vejlet på plads. Data er vejlet efter de nyeste fordelinger for den danske befolkning fra Danmarks Statistik, så stikprøven er repræsentativ for den danske befolkning på følgende dimensioner:

1. Køn
2. Alder
3. Geografi

Det betyder, at tallene for danskerne er vægtede procentdele.

Link: www.videnogdemokrati.dk

TrygFonden

TEKNOLOGIRÅDET
DANISH BOARD OF TECHNOLOGY